

GESPREKSNOTITIE

DATUM : 06-01-2023

AAN : De Raad

Onderwerp : Opvang vluchtelingen in Twente: opgave en stand van Zaken Almelo

In deze notitie komt kort aan de orde een toelichting op:

- Procesplan Opvang vluchtelingen in Twente
- Regionale opgave en stand van zaken in Almelo m.b.t. asiel, etc.
- Uitwisselen van de opgaven voor opvang van asielzoekers met andere Twentse gemeenten
- Uitleg van de mechanismen van de (concept-) spreidingswet

PROCESPLAN OPVANG VLUCHTELINGEN IN TWENTE

Op 29 november 2022 hebben de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid en de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening in een brief de Commissarissen van de Koning, gedeputeerden, burgemeesters en wethouders en corporatiebestuurders, geïnformeerd over de gestegen capaciteitsbehoefte aan asielopvang tot 61.200 plekken per 1 januari 2023 en tot 75.500 plekken per 1 januari 2024. Dat betekent voor Overijssel (regio IJsselland en regio Twente tezamen) een opgave om per 1 januari 2024 in totaal 4.000 opvangplekken gerealiseerd te hebben. Voor Twente komt dat neer op een opgave om voor het komende jaar ongeveer 1.300 plekken voor asielopvang toe te voegen aan de huidige reguliere 800 opvangplekken.

Aan de Landelijke Regietafel (LRT) is afgesproken dat iedere regio een plan presenteert aan de Provinciale Regietafel (PRT), waarin is beschreven hoe de regio gaat zorgen voor voldoende opvangplekken per 1 april 2023 zodat er geen crisis noodopvang (CNO) meer nodig is. Het procesplan moet inzicht geven in de omvang van de regionale opgave, en zal beschrijven dat iedere gemeente lokaal over deze vraagstukken in gesprek gaat met haar raad. De Twentse Regietafel Asiel (TRA) is volop bezig met het opstellen van dit plan. Op moment van schrijven van deze notitie is het procesplan nog niet in alle veertien colleges behandeld en vastgesteld, waardoor het plan nog niet beschikbaar is.

De regionale samenwerking beperkt zich tot het informeren, coördineren en afstemmen tussen de 14 Twentse gemeenten. Besluitvorming over realisatie van (extra) opvangcapaciteit en locaties is aan het lokale gemeentebestuur. Daarbij hoort ook uitdrukkelijk het meenemen en informeren van de raad als lokale bestuurlijke verantwoordelijkheid. Tussen gemeenten kan gesproken worden over uitwisselen van de opgaven voor opvang van asielzoekers en/of gezamenlijk organiseren van deelopgaves.

Hoewel we staan voor regionale samenwerking, gaan we er ook vanuit dat elke gemeente zijn eigen aandeel levert en verantwoordelijkheid draagt voor deze opgave.

Het college beschouwt het procesplan als beschrijving van de lokale processen die iedere gemeente gaat lopen in afstemming met hun raden. De besluitvorming hierover vindt dan ook plaats op basis van de voorwaarde dat het lokale politieke proces de basis is voor het vervolg. Alle inhoudelijke besluiten rondom de asielopvang in Almelo worden eerst gesondeerd bij uw raad. Op 26 januari 2023 komen de leden van de TRA weer samen en wordt teruggekoppeld of er consensus over de inhoud van het regionale procesplan is.

Onderstaand volgen de highlights c.q. bouwstenen van het procesplan.

REGIONALE OPGAVEN EN STAND VAN ZAKEN ALMELO

AZC's

Alle vaste en tijdelijke plekken bij elkaar opgeteld beschikt Twente over te weinig opvangcapaciteit asielzoekers (AZC's). Per 1 april 2023 zijn er circa 1.150 extra opvangplekken nodig en daarbij nog 220 extra reguliere plekken vóór 1 januari 2024.

	Locatie / aantal	Indicatie opgave asielopvang Almelo. Bron: Informatieset regioplannen COA. Bijlage Regioplan Overijssel		
Gemeente	Vriezenveens weg	01-01-23	01-04-23	31-12-23
Almelo	394	202	224	250

Stand van zaken Almelo:

Almelo voldoet ruimschoots aan de indicatieve opgave.

Crises Nood Opvang

De CNO-locaties moeten worden afgebouwd per 1 april 2023 óf overgedragen aan het COA. Geen enkele van de huidige locaties in Twente leent zich voor overdracht aan het COA. De asielzoekers die nu zijn ondergebracht op CNO-locaties zullen op andere opvanglocaties moeten worden ondergebracht.

Stand van zaken Almelo:

Almelo huisvest tot uiterlijk 1 april 2023 maximaal 60 asielzoekers in het voormalige Menzis pand aan de Brugstraat 2.

Huisvesting statushouders

Asielzoekers worden statushouders zodra ze een verblijfsvergunning krijgen. Ze gaan dan deel uitmaken van de Nederlandse samenleving. Het is een wettelijke taak van gemeenten om de aan hen toegewezen statushouders passende huisvesting en hulp te bieden bij de verdere integratie (Huisvestingswet 2014, artikel 28). Twee keer per jaar wordt de taakstelling bekend gemaakt. Sinds eind oktober 2022 is de taakstelling voor de 1e helft 2023 bekend. Landelijk gaat het om 21.200 plekken. Ter vergelijking: in de 2e helft 2022 ging het om 13.500 plekken. Volgens een afgesproken verdeelsleutel wordt de taakstelling van individuele gemeenten bepaald. Elke gemeente weet dus hoeveel statushouders zij het komende half jaar moet huisvesten. Voor Twente gaat het om een totaal van 764 statushouders in de eerste helft van 2023. In de brief van de staatssecretaris van 28 november jl. staat ook dat er in Overijssel binnen de groep statushouders huisvesting nodig is voor 213 AMV's onder begeleiding van het Nidos.

De meest recente cijfers laten zien dat Twente de taakstelling voor huisvesting van statushouders voor 2022 heeft gerealiseerd. Gemeenten moeten zich vervolgens inzetten om ook de opgaven voor de komende twee jaar te realiseren. Gegeven de (verwachte) hoge aantallen en de krapte op de woningmarkt is waarschijnlijk de inzet van nieuwe instrumenten nodig, zoals tussenvoorzieningen of flexwoningen. De taakstelling voor 1e helft 2023 moet vóór 1 juli 2023 zijn gerealiseerd.

Stand van zaken Almelo

Almelo heeft de taakstelling voor 2022 gerealiseerd door in totaal 98 statushouders te huisvesten.

De taakstelling voor de eerste helft van 2023 is voor Almelo vastgesteld op 88 statushouders. Om dit aantal te realiseren vóór 1 juli is vanuit de gemeente het initiatief genomen om samen met de twee woningcorporaties een werkgroep te formeren en te gaan kijken naar oplossingen voor de langere termijn. Daarnaast zou het plaatsen van flexwoningen een oplossing kunnen zijn. Wij overwegen ook een uitwisseling van de opgaven voor opvang van asielzoekers met andere gemeenten te onderzoeken.

Opvang Oekraïners

Twente beschikt (nog) niet over de gevraagde opvangcapaciteit voor Oekraïense vluchtelingen en naar verwachting zal in de loop van 2023 een nog grotere bijdrage van regio's gevraagd worden als gevolg van de verwachte instroom.

Het huidige aanbod van opvangplekken is een optelsom van wat elk van de gemeenten kon en wilde bijdragen. Dat maakt dat sommige gemeenten meer bijdragen en sommigen minder.

- Bij het zoeken naar extra opvangplekken en –locaties worden de 14 gemeenten opnieuw uitgenodigd om lokaal te bepalen welk aandeel zij kunnen en willen realiseren van de gevraagde opvangcapaciteit voor Oekraïners en in welke vorm.
- Als dat leidt tot onvoldoende opvangplekken, moet een oplossing gezocht worden, zoals een evenredige verdeling van inspanningen over de 14 gemeenten.
- De mogelijkheid bestaat om onderling 'uit te ruilen' op de verschillende opgaven. Gemeenten die *minder* bijdragen aan de opvang van asielzoekers worden gevraagd een hogere bijdrage te leveren aan de opvang van Oekraïners.

Taakstelling Prognose	Landelijk	Twente	Almelo
Januari 2023	90.000	3600	432
Eind 2024	➤ 120.000	➤ 4800	➤ 576

Stand van zaken Almelo:

In Almelo wonen momenteel 440 Oekraïners verdeeld over twee locaties (Huize Alexandra 300 personen / de Banier 70 personen) en 70 Oekraïners zijn ondergebracht bij particulieren. Almelo voldoet momenteel niet aan de taakstellingsprognose aangezien alleen de gemeentelijke opvanglocatie Huize Alexandra meetelt voor de taakstelling.

Alleenstaande minderjarige vluchtelingen (AMV-ers)

Binnen de totaalopgave asielopvang is er specifiek behoefte aan opvang van minderjarige asielzoekers (totale opgave Twente 213 plekken): dit is opvang met andere eisen inzake de begeleiding en huisvesting.

Met ingang van 1 maart 2023 stelt de gemeente Wierden voor de duur van maximaal 5 jaar, 56 opvangplekken beschikbaar aan het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA). Tenminste de eerste drie jaar worden hier alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv's) opgevangen.

In de overige Twentse gemeenten worden momenteel geen AMV-ers opgevangen.

Uitwisselen van de opgaven voor opvang van asielzoekers met andere Twentse gemeenten

In tegenstelling tot andere gemeenten voorziet Almelo ruimschoots in zijn aandeel voor wat betreft de opvang van asielzoekers. Dit biedt mogelijkheden tot uitwisseling van de opgave voor zowel de huisvesting van statushouders als voor de opvang van AMV-ers. In het Transitieplan CNO¹ van het

¹ Minister en staatssecretaris hebben dit Transitieplan met COA en het landelijk veiligheidsberaad vastgesteld.

COA is namelijk het volgende opgenomen: *“In de plannen kunnen binnen de regio’s afspraken worden gemaakt tussen gemeenten over het onderling uitwisselen van de opgaven voor opvang van asielzoekers, huisvesting van vergunninghouders, de opvang van AMV en de opvang van ontheemden uit Oekraïne. Voorwaarde is dat regionaal ‘onder de streep’ de opgaven worden gerealiseerd.”*

Almelo vangt op 31-12-2023 144 asielzoekers meer op dan conform de verdeelsystematiek. Het college overweegt met gemeente(n) die bereid zijn tot (en mogelijkheden hebben voor) huisvesting van statushouders in overleg te gaan over het onderling uitwisselen van de opgaven voor opvang.

SPREIDINGSWET ASIEL

De Wet ‘gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen’, ook wel *spreidingswet Asiel* genoemd, creëert een wettelijke taak voor gemeenten, waarmee zij medeverantwoordelijk worden, naast het Rijk, voor de internationale en Europeesrechtelijke verplichting om asielopvang te bieden aan vluchtelingen en asielzoekers. Bedoeling is om tot een eerlijke verdeling te komen van het aantal asielzoekers wat elke gemeente/regio/provincie opvangt. Onderdeel van de wet is een relatief complexe verdeelsystematiek, gekoppeld aan een beloningssystematiek op basis van vrijwilligheid. Sluitstuk van de wet is een verdeelbesluit van de minister.

Op 9 november ’22 is de wet in consultatie gegaan. Het kabinet streeft ernaar de wet in werking te laten treden op 1 februari 2023. De wet wordt nog behandeld in de eerste en tweede kamer. Zolang de Spreidingswet niet van kracht is wordt de bestaande verdeelsystematiek via de Landelijke Regie Tafel (LRT) en Provinciale Regie Tafel (PRT) gebruikt.

De taakstelling wordt naar verwachting gebaseerd op het inwoneraantal van de gemeente. Uit de indicatieve opgave van de taakstelling voor Almelo blijkt dat die uitkomt op circa 250 asielzoekers. De wet maakt het mogelijk dat gemeenten binnen de regio afspraken kunnen maken over verdeling van de aantallen asielzoekers en statushouders.

Kritische noot VNG

Met alleen het verdelen van de asiel-opvangplekken en het verplichten van gemeenten om deze te organiseren, lossen we het asielvraagstuk niet op. De Spreidingswet is niet dé oplossing voor alle problemen in de gehele asielketen. De VNG ziet de Spreidingswet als een instrument in het totale arsenaal aan instrumenten van asiel tot huisvesting en integratie en daarmee een nadrukkelijk onderdeel van de uitvoeringsagenda

(<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/migratie/documenten/rapporten/2020/05/14/uitvoeringsagenda-flexibilisering-asielketen>).

Achter het verdelen en plaatsen van asielzoekers bevinden zich grote opgaven rondom huisvesting, integratie, zorg, onderwijs, leefbaarheid in de wijken en draagvlak in de samenleving. Niet alleen grote opgaven vanwege het aantal asielzoekers, maar ook vanwege het aantal statushouders en Oekraïense ontheemden waar gemeenten verantwoordelijk voor zijn.

Bijlage 1: Gemeentelijke opgaven of een indicatie daarvan.

Indicatieve verdeling van de regionale opgave Asielopvang naar de 14 gemeenten

	Indicatie opgave		
Gemeente	01-01-23	01-04-23	31-12-23
Almelo	202	224	250
Borne	66	74	82
Dinkelland	74	82	91
Enschede	445	493	548
Haaksbergen	67	74	83
Hellendoorn	99	110	123
Hengelo (O)	225	250	278
Hof van Twente	97	107	120
Losser	64	71	79
Oldenzaal	88	97	108
Rijssen-Holten	106	117	131
Tubbergen	59	66	73
Twenterand	93	103	115
Wierden	68	76	84
Totaal	1.754	1.944	2.164

Bron: Informatieset regioplannen COA.

Gemeentelijke taakstellingen Huisvesting statushouders, 1^e helft 2023

Plaats	Inwoners	Huisvesting statushouders
Almelo	73.155	88
Borne	24.007	29
Dinkelland	26.594	32
Enschede	160.640	193
Haaksbergen	24.268	30
Hellendoorn	35.940	43
Hengelo (O.)	81.476	98
Hof van Twente	35.056	42
Losser	23.084	28
Oldenzaal	31.741	38
Rijssen-Holten	38.231	46
Tubbergen	21.364	26
Twenterand	33.718	41
Wierden	24.643	30
Subtotaal Twente	633.917	764
Subtotaal provincie Overijssel	1.171.910	1.413

Bron: Bijlage A circulaire 1^e helft 2023 _TAAKSTELLING_21.200

Bijlage 2: Overzicht CNO-locaties

CNO	Plaats	Aantal plekken gerealiseerd	Beschikbaar t/m	Optie voor NO (Ja/Nee)
Enschede	Enschede	59	2023-03-31	Nee
Almelo	Almelo	56	2023-03-31	Nee
Borne	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Dinkelland (Tubbergen/Oldenzaal/Losser)	Losser	40	2022-12-31	Nee
Haaksbergen	Haaksbergen	22	2022-03-31	N.v.t.
Hellendoorn	Haarle	19	2023-04-01	n.v.t.
Hengelo	Hengelo	30	2023-03-31	n.v.t.
Hof van Twente	Delden	28	2023-02-28	Nee
Hof van Twente	Delden	32	2022-03-31	Nee
Hof van Twente	Delden	32	2023-12-31	
Wierden	Wierden	19	2025-10-31	
Twenterand	Westerhaar	6	2023-01-26	n.v.t.
Twenterand	Vriezenveen	6	2023-01-26	n.v.t.
Twenterand	Den Ham	6	2023-07-01	n.v.t.
Rijssen-Holten	Rijssen	12	2023-09-30	
Rijssen-Holten	Holten	6	2023-12-31	
Rijssen-Holten	Holten	6	2023-12-31	

Bron: Veiligheidsregio Twente (VRT)